



yüksək savad, dərin bilik verilməsi yeganə şərt deyil. Bu məsələyə xüsusi diqqət yetirən müdrik rəhbər Heydər Əliyev digər mühüm faktor da təhsil alanların mənəvi kamilliyində, əqidə saflığında görürdü. Başqa sözlə deyilsə, Heydər Əliyev təlimində təhsillə tərbiyənin, mükəmməl biliklə yüksək mənəviyyatın vəhdəti son dərəcə mühüm prinsip kimi əsaslandırılmışdır. Təhsil ocaqlarının tərbiyəedici funksiyasına xüsusi diqqət yetirən ümummilli liderin aşağıdakı sözləri də bu ali həqiqətin ifadəsidir: "Təhsil ocaqlarında gənclərimizi xalqımızın mənəvi dəyərləri

ali təhsilə göndərilənlərin sayı ilbəil artdığı kimi, milli tərkibi də dəyişdi. Belə ki, 1970-ci illərin sonu, 1980-ci illərin əvvəllərində respublikadan kənar ali təhsil almağa göndərilənlərin 97,7 faizi Azərbaycan xalqının nümayəndəsi idi.

Ümummilli liderin böyük uzaqgörənliklə atdığı addımlardan biri də hələ ötən əsrin yetmişinci illərində azərbaycanlı gənclərin hərbi təhsilə yiyələnməsi sahəsində sistemli tədbirlər həyata keçirməsidir.

SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini vəzifəsində işləyərkən ulu öndər bütün ölkədə təhsil islahatına rəhbərlik

**M**üstəqil Azərbaycanın qurucusu, ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin zəngin nəzəri irsində və möhtəşəm fəaliyyətində təhsil məsələləri xüsusi yer tutur. Ulu öndərimiz ölkənin və xalqın taleyində, onun hərtərəfli tərəqqisində, uğurlar qazanmasında təhsilin xüsusi rolunu, əhəmiyyətini həmişə nəzərə almış, yüksək dəyərləndirmişdir. Dahi rəhbər deyirdi: "Hər bir dövlət əgər istəyirsə ki, öz ölkəsinin inkişafını təmin etsin, öz millətinin elmini, mədəniyyətini dünya standartlarına çatdırsın, o mütləq, hər şeydən çox, təhsilə fikir verməlidir, təhsilin inkişafına səy göstərməlidir, təhsil üçün bütün imkanları yaratmalıdır".

Müstəqil Azərbaycanda həyata keçirilən təhsil islahatlarının, əsaslı yenidənqurmanın məqsəd və vəzifələri ilə bağlı dahi rəhbərin qiymətli, konseptual fikirləri var. Ulu öndər deyirdi ki, Azərbaycan təhsili dünya təhsil sisteminin standartlarına uyğunlaşdırılmalıdır.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın Prezidenti kimi, milli təhsil konsepsiyasının təbii əsnə və müasirliyin üzvi vəhdətini, respublikamızda illər boyu toplanılmış dəyərli təcrübəni də nəzərə almaqla islahatlar aparmağı vacib şərt saymış, bu qiymətli prinsipi rəhbər tutmağı lazım bilmişdir. Dahi rəhbər təhsil işçilərinə xitabən deyirdi: "... Mənim sizə tövsiyəm ondan ibarət olar ki, islahatları düşünmüş qaydada aparasınız, formalizmə yol verməyəsiz, Azərbaycanın milli ənənələrinin üstündən keçməyəsiz. Bunlar, həqiqətən, həm Azərbaycan təhsilini dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin təhsili səviyyəsinə ardıcıl surətdə çatdırsın, həm də burada səhvlər buraxılmasın, mövcud yaxşı işlər pozulmasın".

Heydər Əliyevin tapşırığı əsasında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 26 aprel 1999-cu il tarixli qərarı ilə Azərbaycan Respublikasında ümumi orta təhsilin dövlət standartının təsdiq edilməsi və buna uyğun olaraq, həyata keçirilən islahatlar təhsil sistemində mühüm yeniləşməyə rəvac vermişdir. Ümummilli liderin "Azərbaycan Respublikasında təhsil sahəsində islahatlar üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında" 30 mart 1998-ci il tarixli sərəncamına uyğun olaraq, təhsil sektorunun bütün sahələrini əhatə edən islahatlar proqramı hazırlanmışdır. 15 iyun 1999-cu il tarixli sərəncamla qəbul olunmuş "Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı" bu sahədə hərtərəfli inkişafa geniş şərait yaradan qiymətli dövlət konsepsiyasıdır.

Artıq bu sənədin qəbulundan 20 il keçir. Ulu öndərin siyasi kursunu ləyaqətlə davam etdirən Prezident İlham Əliyev hakimiyyətdə olduğu 16 il ərzində təhsilin inkişafının prioritet sahəyə çevrilməsini təmin etmişdir. Təkcə

# Təhsil islahatlarının banisi

Ulu öndər həm təhsilin məzmunu, mahiyyəti, məqsədləri, səmərəli təşkili, müəllim əməyinin şərəfi, şagirdlərin və tələbələrin vəzifələri barədə dəyərli fikirlər söyləmiş, həm də Azərbaycan təhsilinin hərtərəfli yüksəlişi qayğısına qalmış, illər boyu bu sahədə böyük inkişafa rəvac verən sistemli tədbirlər həyata keçirmişdir.

Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründə də ümummilli lider Heydər Əliyev daim təhsilə, tərbiyəyə strateji sahə kimi baxmış, Vətənin, xalqın tərəqqisində onların roluna yüksək qiymət vermişdir. "Təhsil sahəsi xalqımızın bu günü, millətimizin, dövlətimizin gələcəyi üçün ən vacib sahədir", – deyən müdrik rəhbər Azərbaycan təhsilinin inkişafı naminə son dərəcə böyük işlər görmüşdür. Böyük dövlət xadimi təhsilə yalnız savad, bilik qazanmaq, elm öyrənmək imkanı kimi baxma-

mış, bütövlükdə, hər bir insanın həyatını düzgün qurmasında, fəal vətəndaş mövqeyinin formalaşmasında, cəmiyyətdə gedən tərəqqi prosesində yaxından iştirak etməsində təhsilin mühüm roluna malik olduğunu önə çəkərək demişdir: "Həyat böyük bir prosesdir. Bu prosesdə uğurla iştirak etmək üçün insan müasir tələblərə uyğun olan təhsilə malik olmalıdır".

Ulu öndər hər bir insanın həyat mövqeyinin formalaşmasında, cəmiyyətdə öz yerini tutmasında orta təhsilin rolunu yüksək qiymətləndirirdi. Dahi rəhbərin bu fikri dediyimizi bir daha təsdiq edir: "İnsan təhsilinin əsasını orta məktəbdə alır... Əgər onun fundamental, köklü orta təhsili varsa, o, cəmiyyətdə özünə yer tapacaq, çalışacaq, ...cəmiyyətimizin şüurlu üzvü olacaqdır".

Ümummilli lider deyirdi ki, şagird və tələbələrin dövrün tələbləri səviyyəsində formalaşması üçün təlimin keyfiyyəti,

əsasında tərbiyələndirmək, mənəvi cəhətdən sağlam və saf insanlar tərbiyə etmək məsələsi mühüm yer tutmalıdır".

Ali təhsil məsələləri ulu öndərin daim diqqət yetirdiyi sahələrdən idi. Onun birinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi 1969-cu ilə müqayisədə 1982-ci ildə respublikada ali təhsil ocaqlarının sayı 12-dən 17-yə, tələbələrin sayı 70 mindən 100 minə yüksəlmişdi. O, azərbaycanlı gənclərin xaricdə təhsil almalarına xüsusi diqqət yetirirdi. 1970-80-ci illərdə dahi rəhbərin təşəbbüsü və qayğısı ilə SSRİ-nin 170-dən çox nüfuzlu ali məktəbində Azərbaycanın müxtəlif sahələrdə ehtiyac duyduğu 250-dən çox ixtisas üzrə 15 mindən çox azərbaycanlı gənc ali təhsil almışdı. Onu da deyək ki, 1970-ci ilədək respublikadan kənar ali təhsil almağa göndərilən azsaylı kontingentin cəmi 40 faizi azərbaycanlı idi. Ulu öndər respublikaya rəhbərliyə başladıqdan sonra

etməklə yanaşı, Azərbaycan təhsilinin inkişafına da ardıcıl qayğısını davam etdirmişdir.

Müstəqillik dövründə təhsilimizin milli əsaslar üzərində yenidən qurulması, əsl inkişafa qovuşması da məhz Heydər Əliyev dühası sayəsində gerçəkləşmişdir. Ulu öndər müstəqil dövlətimizin təhsil sisteminin qarşısında duran böyük işlərə diqqəti yönəldərək deyirdi: "Bu gün biz Azərbaycanda bütün təhsilin – orta, texniki peşə, orta ixtisas məktəblərinin və ali məktəblərin işinin yaxşılaşdırılması sahəsində ciddi tədbirlər görməliyik. Mən hesab edirəm ki, bunlar həm qəbul olunacaq təhsil qanununda, həm də təhsil islahatı ilə əlaqədar qəbul ediləcək qanun və qərarlarda öz əksini tapacaqdır".

Ümummilli lider yaxşı bilirdi ki, təhsil sistemi müstəqil Azərbaycanın gələcək inkişafını təmin etməyə yönəldilməlidir.

Təhsil islahatlarının sistemli aparılması, bu zaman bütün gələcək nəticələrin təhlil edilib araşdırılması və nəzərə alınması da mühüm əhəmiyyət daşıyır. Təhsilimizin böyük hamisinin qeyd etdiyi kimi, biz təhsil sahəsində yeniləşmənin tərəfdarıyıq, dünya təcrübəsindən səmərəli istifadə etməyi sizdən tələb edirik. Ancaq bu işlər gərək sistemli olsun. Bu işləri görürkən, qurarkən siz onların yaxın və uzaq zamanda nəticələrini mütləq nəzərə almalısınız.

"Təhsil çox həssas sahədir--deyirdi ulu öndər.--Burada cürbəcür kombinasiyalara, manipulyasiyalara ... yer ola bilməz ... Çalışmaq lazımdır ki, islahat islahatlar naminə aparılmasın, təhsil sistemimizi daha da təkmilləşdirmək, bu günün, gələcəyin tələblərinə daha da uyğunlaşdırmaq məqsədi daşsın".

bir faktı demək kifayətdir ki, təhsilə göstərilən dövlət qayğısının səviyyəsi barədə təsəvvür yaransın. Son 16 ildə milli təhsilin inkişafı ilə bağlı 23-dən artıq dövlət proqramı qəbul olunmuşdur. Yeni məktəblər tikilmiş, köhnələri əsaslı təmir olunmuş, məktəblərimizə informasiya texnologiyaları gətirilmişdir. Bu gün məktəblərimiz ən müasir avadanlıqla təchiz olunmuşdur. Yeni ali təhsil müəssisələri yaradılmışdır. Təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsi üçün yeni üsul və vasitələr tətbiq olunmaqdadır.

Əlbəttə, bütün bu nailiyyətlər ulu öndərin əsasını qoyduğu təhsil islahatlarının uğurla reallaşması nəticəsində mümkün olmuşdur.

**Rafiq NOVRUZOV,**  
Bakı Slavyan Universitetinin  
prorektoru, professor